

## Yttrande över betänkandet Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk, SOU 2018:83

Lärarnas Riksförbund har givits möjlighet att yttra över rubricerat betänkande.

Förbundets synpunkter begränsar sig i huvudsak till de delar av utredningens förslag som berör skolväsendet.

### Övergripande synpunkter

Lärarnas Riksförbund ser positivt på att regelverket för offentlig verksamhet kring vem som får utföra tolktjänster stramas upp jämfört med i dag. Det är en fråga om både kvalitet och rättssäkerhet för de individer som behöver hjälp av tolkar i olika situationer men också för att säkerställa att myndigheter och andra offentliga aktörer kan utföra sina uppdrag på ett korrekt sätt.

Förslaget om ett krav på auktorisation och godkänd tolkutbildning för de tolkar som utför tolktjänster inom staten är därför bra men förbundet anser att detta ska gälla även övrig offentlig sektor, inte minst kommuner och landsting. Förvaltningslagens krav när det gäller den enskildes rätt till tolk och översättning av handlingar gäller även för kommunerna, vilka ju är huvudmän för skolväsendet. Det är orimligt att det i praktiken skulle finnas lägre krav på de tolkar som kommunerna anlitar. Samtidigt är det positivt att utredningen föreslår att tolkförmedlingar som vill arbeta mot offentliga verksamheter (även kommuner och landsting) ska bli föremål för registrering, statlig kontroll och tillsyn.

### Förslag om förbud mot att använda barn som tolkar

Lärarnas Riksförbund tillstyrker förslaget.

Utredningen konstaterar att användandet av barn som tolkar är relativt vanligt inom skolan och att många kommuner verkar sakna riktlinjer kring hur detta ska hanteras. Det är problematiskt både vad gäller likvärdighet och rättssäkerheten för samtliga inblandade. I dag tvingas enskilda elever vidarebefordra och tolka information från skolan som berör den egna studie- och skolsituationen (till exempel betyg och frånvarorapporter), vilket är ett problem både för eleverna själva, men också för

vårdshavarna som riskerar att inte få korrekt information. Vidare finns det enskilda barn och eleverna som uteblir från undervisning och annan skolverksamhet på grund av att de måste tolka åt föräldrar och andra anhöriga i olika sammanhang utanför skolan, till exempel i kontakt med socialtjänsten och Migrationsverket. Det bör också påpekas att detta kan vara ett problem även för myndiga elever (till exempel elever inom Språkintröduktion) och kan påverka deras skolgång negativt. Ett skarpare regelverk kan därför tvinga kommuner och andra aktörer att ta fram tydliga riktlinjer för hur man ska hantera och lösa behovet av tolktjänster och samtidigt värna principen om barnets bästa.

Förbundet vill dock lyfta att förbudet mot barntolkning kommer innebära ökade kostnader för skolhuvudmännen eftersom man i högre grad än i dag kommer behöva upphandla tolktjänster. En konsekvens kan också bli att vissa personalkategorier i skolan, såsom modersmåls lärare och studiehandledare på modersmålet, kommer tvingas agera tolkar, inte minst i kontakter med nyanlända elever och studerande. Sammantaget innebär förslaget enligt förbundets bedömning att huvudmän och enskilda skolor kommer ta resurser från undervisning, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning och lägger dessa på tolktjänster, inte minst i kommuner med hög andel nyanlända och andra utrikes födda. Det vore oacceptabelt, givet den resursbrist som redan präglar skolan. Utredningen föreslår dock ingen statlig ekonomisk kompensation till kommunerna med anledning av förslaget och redovisar heller inga kostnadsberäkningar, även om man anger att det kan ge betydande kostnadseffekter för kommunerna. Förbundet konstaterar därför att utredningens konsekvensanalys är bristfällig med tanke på de potentiella konsekvenserna av förslaget.

Lärarnas Riksförbunds tillstyrker alltså förbudet mot barntolkning men anser att de kostnads mässiga effekterna av förbudet (både för kommuner och enskilda huvudmän) för skolorna måste beräknas och att staten sedan måste tillskjuta nödvändiga resurser via det generella statsbidraget i enlighet med gällande finansieringsprincip.

Stockholm 8 april 2019

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Åsa Fahlén  
Förbundsordförande

Johan Linder  
Utredare